

# Vorgod Skydebane



## *Drifts- og Plejeplan 2006-2020*



Miljøministeriet • Skov- og Naturstyrelsen  
og  
Hjemmeværnskommandoen  
2005

## Vorgod Skydebane

### *Drifts- og Plejeplan 2006-2020*

Udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Hjemmeværnskommandoen 2005

Tekst	Skovfoged Peter Larsen, Skovfoged Lene Lie, biolog Erling Krabbe og geolog Henrik J. Granat Skov- og Naturstyrelsen
Kort (bilag 1 og 2)	Peter Larsen
Forsideillustration	Blåvinget Pragtvandnymfe. Tegnet af Jeppe Ebdrup
Layout rapport	Peter Larsen, Skov- og Naturstyrelsen
Layout, omslag	Poul Juul
Tryk af omslag	Hillerød Grafisk ApS
Tryk af rapport	Hillerød Grafisk ApS
Aftale vedrørende kortmateriale:	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997.
Oplag	40 eksemplarer til intern anvendelse i Hjemmeværnet samt offentlig tilgængelig via Internettet: <a href="http://www.skovognatur.dk">www.skovognatur.dk</a>
ISBN	87-7279-659-6
ISBN for netudgave	87-7279-661-8
Hæftet kan rekvireres hos	Hærhjemmeværnsdistrikt Herning Toftvænget 19 7430 Ikast  Tlf.: 97 15 20 44

# Vorgod Skydebane

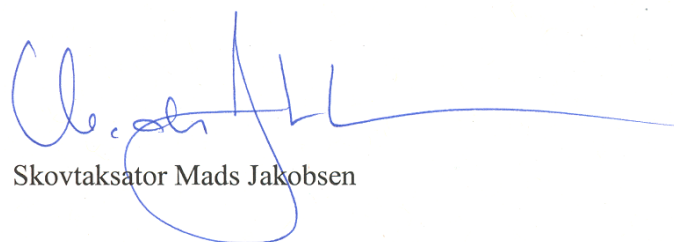
## Drifts- og plejeplan 2006-2020

Nærværende drifts- og plejeplan for Vorgod Skydebane stadfæstes hermed som gældende for perioden 2006-2020. Drifts- og plejeplanen er dog kun gældende så længe forsvaret ejer eller lejer arealet.

Hærhjemmeværnsdistriktet, den 5/12-2005

  
Major Per Nicholajsen

Skov- og Naturstyrelsen, den 7/12 - 2005

  
Skovtaksator Mads Jakobsen



<b>INDLEDNING</b> .....	<b>1</b>
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER.....	1
1.1 <i>Formål og baggrund</i> .....	1
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN.....	2
2.1 <i>Forudsætninger</i> .....	2
2.2 <i>Planens indhold</i> .....	2
2.3 <i>Planændringer</i> .....	2
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR VORGOD SKYDEBANE.....	4
3.1 <i>Baggrund</i> .....	4
3.2 <i>Aftalens virkning</i> .....	4
<b>STATUS</b> .....	<b>5</b>
4 BESKRIVELSE AF VORGOD SKYDEBANE.....	5
4.1 <i>Geologisk beskrivelse</i> .....	6
4.3 <i>Korttegning</i> .....	7
4.4 <i>Registrering af areal typer</i> .....	9
4.5 <i>Plejetilstand</i> .....	10
4.6 <i>Flora</i> .....	12
4.7 <i>Fauna</i> .....	13
4.8 <i>Sammenfatning af naturværdierne på Vorgod Skydebane</i> .....	14
5 NUVÆRENDE ANVENDELSE AF VORGOD SKYDEBANE.....	15
5.1 <i>Skydebanens militære anvendelse</i> .....	15
5.2 <i>Faciliteter og brug</i> .....	15
5.3 <i>Civile brugere</i> .....	16
6 HJEMMEVÆRNETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET.....	17
6.1 <i>Generelt</i> .....	17
6.2 <i>Terrænvedligeholdelse</i> .....	17
6.3 <i>Jagt og Vildtpleje</i> .....	17
7 HJEMMEVÆRNETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET.....	18
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER.....	19
8.1 <i>Generel lovpraksis for hjemmевærnets arealer</i> .....	19
8.2 <i>Planloven</i> .....	19
8.3 <i>Status i Ringkjøbing Amts Regionplan 2001</i> .....	20
8.4 <i>Kommuneplanlægning</i> .....	20
8.5 <i>Naturbeskyttelsesloven</i> .....	20
8.6 <i>Offentlighedens adgang til hjemmевærnets arealer</i> .....	22
8.7 <i>Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder</i> .....	22
8.8 <i>Museumsloven</i> .....	22
<b>FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER</b> .....	<b>24</b>
9 HJEMMEVÆRNETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	24
10 KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE.....	25
10.1 <i>Bidrag fra Friluftsrådet</i> .....	26
10.2 <i>Bidrag fra Frie Børnehaver</i> .....	26
11 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG.....	27
11.1 <i>Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand</i> .....	27
11.2 <i>Kratarealer</i> .....	27
11.3 <i>Forbedringer i plejen af nuværende og tidligere hedearealer</i> .....	27
11.4 <i>Bekæmpelse af Glansbladet Hæg og Italiensk Gyvel</i> .....	28
11.5 <i>Offentlighedens adgang</i> .....	28
11.5 <i>Pesticider og gødskning</i> .....	29
<b>AFVEJNING</b> .....	<b>30</b>
12 AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE.....	30
12.1 <i>Vurdering af ønsker og forslag fra bidragydere</i> .....	30
12.2 <i>Skov- og Naturstyrelsens forslag til forbedringer af naturværdierne</i> .....	30

---

<b>PLAN</b> .....	<b>32</b>
13 RETNINGSLINIER FOR FREMTIDIG ANVENDELSE AF VORGOD SKYDEBANE.....	32
13.1 Retningslinier for pleje af kratarealer.....	32
13.2 Retningslinier for pleje af nuværende og tidligere hedearealer.....	32
13.3 Retningslinier for offentlighedens adgang til Vorgod Skydebane.....	33
13.4 Etablering af stisystem.....	33
13.5 Bekæmpelse af Glansbladet Hæg og Italiensk Gyvel.....	34
13.6 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning.....	34
13.7 Handlingsplan.....	34
13.8 Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag.....	34
13.9 Planændringer.....	35
<b>ØKONOMI</b> .....	<b>36</b>
14 ØKONOMISKE KONSEKVENSBREGNINGER.....	36
14.1 Budgetoverslag over udgifter til gennemførelse af drifts- og plejeplanen.....	36
14.2 Forslag til et periodeopdelt budget til gennemførelse af drifts- og plejeplanen.....	37
<b>BILAG</b> .....	<b>38</b>
15 OVERSIGT OVER BILAG.....	38

## INDLEDNING

### 1 Generelt om drifts- og plejeplaner

#### 1.1 Formål og baggrund

Mange af hjemmeværnets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, det åbne landskab har været udsat for, er ofte gået helt uden om hjemmeværnets øvelsesterræner. Nogle terræner har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit.

I 2001 indgik Hjemmeværnskommandoen en samarbejdsaftale med Skov- og Naturstyrelsen om udarbejdelse af en drifts- og plejeplan for hovedparten af hjemmeværnets skyde- og øvelsesterræner. Aftalen blev truffet som et led i Forsvarsministeriets miljøstrategi om natur- og miljøbeskyttelse.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på hjemmeværnets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem hjemmeværnets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på hjemmeværnets arealer, er amt, kommune, museer, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet m.fl. inddraget som såkaldte eksterne bidragsydere ved udarbejdelsen. Samtidig er det forventningen, at amt og kommune, som de relevante myndigheder, gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil dels tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af hjemmeværnets arealer, dels give medarbejdere i hjemmeværnet en naturmæssig viden om og forståelse for behovet og mulighederne for at varetage flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet støj reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven.

## 2 Beskrivelse af planprocessen

### 2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at skyde- og øvelsesterræner er udlagt som uddannelsesområder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturhistoriske, kulturhistoriske og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, som tager hensyn til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.

Planen skal således rumme en afvejning mellem på den ene side hjemmeværnets behov for øvelsesarealer og på den anden side samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets ofte meget store natur- og kulturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med hjemmeværnets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse i henhold til Naturbeskyttelsesloven.

De opstillede retningslinier i drifts- og plejeplanen skal være enkle for hjemmeværnet at administrere i praksis.

### 2.2 Planens indhold

*Planen skal :*

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, hjemmeværnets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive hjemmeværnets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge hjemmeværnets fremtidige behov.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Indeholde en afvejning af hjemmeværnets behov for benyttelse, af ønskerne om beskyttelse samt vurdere mulighederne for forbedring af naturværdier, kulturværdier og de rekreative muligheder.
- Anvise, hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for hjemmeværnet.

### 2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen over så langt et forløb tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige. Som



udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier - som de fremgår af planafsnittet - en planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne drøfte dette spørgsmål indbyrdes ud fra planens overordnede retningslinier.

Såfremt hjemmeværnet ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen, indsendes begrundede forslag til planændringer til Skov- og Naturstyrelsen. Opnås der enighed, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne. Planændringerne er således en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Udover planændringer kan dispositioner, der ligger udenfor planens rammer, kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

### **3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Vorgod Skydebane**

#### **3.1 Baggrund**

Som nævnt i indledningen har Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for en række af hjemmeværnets områder. En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Vorgod Skydebane blev indgået mellem Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen den 17. marts 2005.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Hærhjemmeværnsdistriktet i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I sommeren 2004 foretog Skov- og Naturstyrelsen en markgennemgang af arealet med henblik på udarbejdelse af digitale kort og biologisk registrering af området.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Ringkjøbing Amt, Videbæk Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet mfl. haft lejlighed til at se terrænet ved en fremvisning den 6. april 2005 og til at fremsende bidrag og ønsker til planen. Endelig har bidragyderne haft lejlighed til at kommentere planforslaget inden færdiggørelsen.

#### **3.2 Aftalens virkning**

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Hærhjemmeværnsdistriktet og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser.

## STATUS

### 4 Beskrivelse af Vorgod Skydebane

Vorgod Skydebane ligger i Vestjylland mellem Herning og Videbæk i Ringkjøbing Amt, Videbæk Kommune. Terrænet administreres af Hærhjemmeværnsdistrikt Herning og udgør ca. 9 ha.

Skydebanen er hovedsageligt omgivet af åbne marker, men mod nordøst og tildels mod syd grænser nåletræsparceller op til arealet. Vest for skydebanen skråner landskabet ned mod Vorgod Å, som bugter sig igennem landskabet som en åben ådal, der skaber dynamik i et ellers fladt og monotont landskab. Overalt gennemskæres landskabet af snorlige læhegn af nåletræer, der opdeler landskabet i mange mindre rum.

Selve skydebanen er placeret centralt på de 9 ha og er omkranset af nåleskov til alle sider. I den østlige og sydlige del findes mindre områder med åben hede, og hvor skovbunden er lysåben, er den dækket af lyngvegetation. Det østlige hedeareal er fugtigt og har præg af hedemose.

Terrænet er hovedsageligt fladt, men nord for skydebanen anes kuperede partier, der har karakter af gammel indlandsklit.

#### *Historie*

Skydebanen blev etableret af tyskerne under 2. Verdenskrig. Efter krigen startede en civil skytteforening banen op igen med en bestyrelse på fire lokale medlemmer. Geværer og ammunition blev stillet til rådighed af Oksbøllejren. I 1960 dalede interessen, og foreningen blev nedlagt.

I 1986 overtog hjemmehæren området med henblik på at etablere en lokal skydebane. Banen er løbende blevet tilpasset tidssvarende sikkerhedsforhold. Seneste renovering blev foretaget i 2001, hvor ende- og sidevoldene blev forhøjet.



Figur 1: Oversigtskort på baggrund af 1:200.000 kort. Vorgod skydebane er markeret med rød stjerne.

#### 4.1 Geologisk beskrivelse

Vorgod Skydebane ligger som beskrevet ved Vorgod Å. Åen snor sig sydover på Skovbjerg Bakkeø, til den løber ud i Skjern Å. Begrebet "bakkeø" blev introduceret af Dalgas, der i midten af 1800-tallet skrev:

*"Bakkeøerne tiltrækker sig altid ens særlige Opmærksomhed, naar man bevæger sig på Fladerne. Langt ude i den havlignende Lyngørken seer man en ophøjet Gjenstand omtrent som en omvendt Terrin paa et stort Bord"*

Bakkeøerne er dannet under næstsidste istid, Saale, men også den sidste istid, Weichel, der sluttede for ca. 10.000 år siden, har haft stor indflydelse på landskabets nuværende udformning.

Fra Sverige og Norge havde et imponerende isskjold bredt sig henover den nordlige halvkugle, og dækkede størstedelen af Danmark med enorme ismasser.

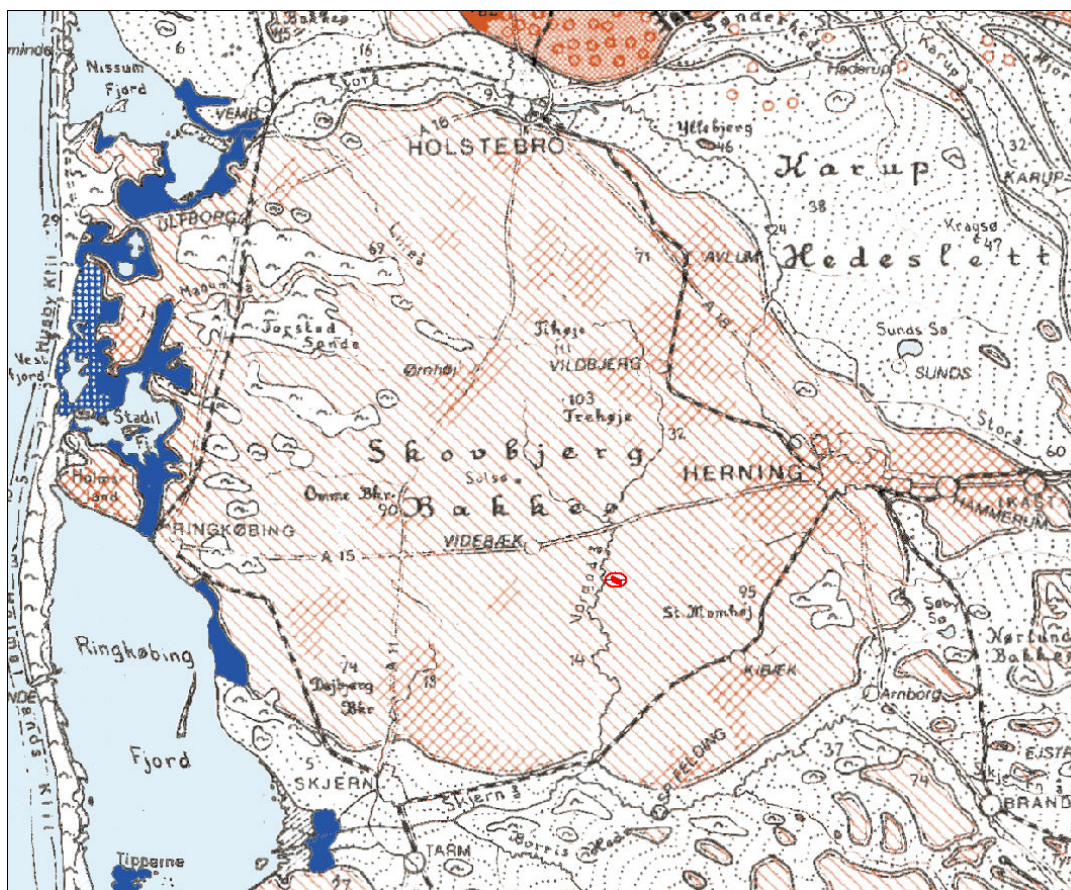
Skiftende klima- og temperatursvingninger betød, at isen i perioder rykkede frem mod vest, mens den i andre perioder smeltede tilbage mod øst. I Danmark er der kendskab til sådanne fire adskilte isfremstød under Weichel, hvoraf isens udbredelse var størst under det tredje fremstød – Hovedfremstødet – for knap 22.000 år siden. Isranden stod da i Midtjylland ved den såkaldte *Hovedstilstandslinie* – Danmarks vigtigste landskabsgrænse, der er markant i landskabet mange steder i dag. Hovedstilstandslinien går fra Bovbjerg på Vestkysten til Viborg og sydover til Padborg. På dette tidspunkt har istykkelsen over Østsjælland i øvrigt været over 2.000 meter!

Mod slutningen af sidste istid strømmede store mængder smeltevand ud over det isfri landskab *foran* Hovedstilstandslinien mod Nordsøen i vest. Vandet bevægede sig gennem de lavestliggende dele af istidslandskabet fra Saale istiden, og det gamle landskab kom således til at stikke op som øer mellem de flade smeltevandssletter. Skovbjerg Bakkeø, der er den største bakkeø i Danmark, omkranses derfor af smeltevandssletter, blandt andre Karup Hedeslette i nordvest og Grindsted Hedeslette i sydvest.

Bakkeøerne har således - bortset fra få randområder - været isfrie i mindst 100.000 år og har henligget næsten vegetationsløse som en såkaldt *mammutsteppe*, hvor vejr, vind og vand har slidt på landskabet. Et vidnesbyrd om mammutsteppens barske klima er de vindslebne sten, man finder mange steder i området.

Store dele af jordbunden omkring Vorgod består overvejende af smeltevandssand og –grus. Smeltevandsmaterialet består af grovkornet sand og grus, der kun indeholder meget lidt næring, og sammenholdt med en ringe vandholdende evne, er dyrkningsgrundlaget generelt dårligt.

På udsnit af Per Smeds landskabskort (næste side) betyder enkelt skravering overvejende sandbund, mens dobbeltskravering betyder overvejende lerbund. Vorgod Skydebane ligger på sandbund.



Figur 3: Udsnit af landskabskort over Skovbjerg Bakkeø. Enkeltskravering betyder overvejende sandbund, mens dobbeltskravering er overvejende lerbund. Rød markering viser placeringen af Vorgod Skydebane (Efter Per Smed 1981).

### 4.3 Korttegning

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som omfatter henholdsvis et grundkort og drifts- og plejekort. De to kort er indsat bagest i denne plan, som bilag 1 og 2 (i kortlomme).

#### **Grundkort (bilag 1)**

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (sommeren 2004). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for drifts- og plejekortet samt for eventuelle andre temakort, som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Grundkortet har en titel, dvs. øvelsesterrænets navn. Under titlen er angivet det samlede areal i hektar. Desuden er målestoksforholdet angivet.

Skydebanen er opdelt i "litra", der svarer til behandlingsenheder dvs. arealer, der er ensartede med hensyn til f.eks. terræn, anvendelse, vækstforhold, træarter eller alder. Eksempler på litra



er den enkelte mose eller eng i et større slettelandskab eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav.

Til samtlige litra knyttes endvidere en to- eller trebogstavkode, en såkaldt "*anvendelseskode*", der angiver arealtypen (f.eks. KRT for krat, SKB for skydebane). For de skovbevoksede arealer gælder det som hovedregel, at anvendelseskoden svarer til bevoksningens hovedtræart, mens den for de åbne arealer beskriver naturtypen, bl.a. i overensstemmelse med de beskyttede naturtyper i Naturbeskyttelsesloven (jvf. i øvrigt afsnit 8 – Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger).

Der kan forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevarsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet, men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da de ikke vurderes at have betydning i drifts- og plejeplanlægningsammenhænge. Disse mindre arealer indtegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningsgrænse).

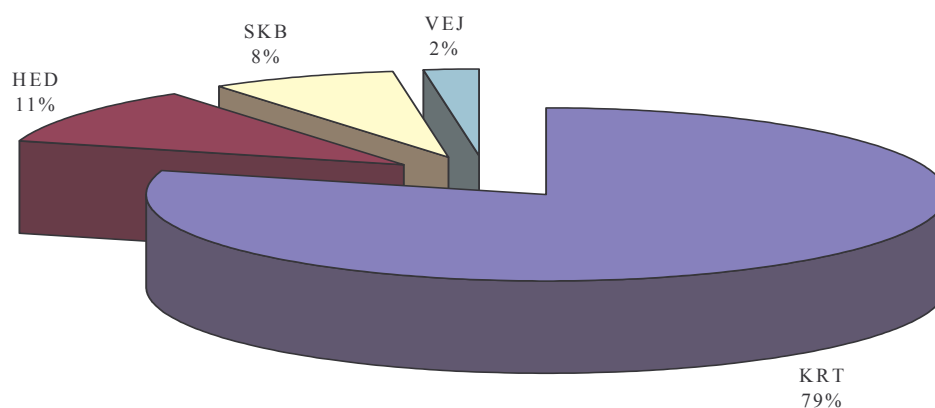
Kortet omfatter desuden en række andre signaturer, som er forklaret på kortsignaturen.

### ***Drifts- og plejekort (bilag 2)***

Drifts- og plejekortet er fremstillet på baggrund af ovennævnte grundkort og er en grafisk illustration af de fremtidige forskrifter og retningslinier vedrørende drift og pleje af terrænet beskrevet i drifts- og plejeplanen. Med farver og skraveringer er derudover fremhævet de steder, hvor der skal ske ændringer i anvendelsen eller gennemføres særlige plejeforanstaltninger.

Endvidere vises de kommende militære anlæg på drifts- og plejekortet i det omfang, det kan stedfæstes, f.eks. planlagte nye spor, anlæg, terrænpunkter og områdebenyttelser.

#### 4.4 Registrering af arealtyper



Figur 4. Arealanvendelsen på Vorgod Skydebane.

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha	Areal i %
KRT	Krat	7,3	79
HED*	Hede	1,0	11
SKB	Skydebane	0,7	8
VEJ	Vej	0,2	2
<b>Total</b>		<b>9,2</b>	<b>100</b>

\*Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Tabel 1: Arealfordeling og –sammensætning

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold, der knytter sig til arealtyperne.

##### **Krat (KRT)**

Krat udgør i alt 7,3 ha, hvilket svarer til 79% af skydebanens samlede areal. Krat er ikke-højstammede træ- og buskbevoksninger, som typisk er selvsåede. Oprindelsen kan både være fra hjemmehørende og forvildede træer og buske.

##### **Hede (HED)**

Hede udgør 1,0 ha og er beliggende i østenden og på sydsiden af skydebanen. Denne ene hektar svarer til 11% af øvelsespladsens samlede areal. Heder kan defineres som områder, hvor plantedækket er domineret af dværgbuske, som f.eks. *Hedelyng*.

Hede er knyttet til næringsfattig og sandet jord, hvor jordbunden ofte har udviklet et såkaldt podsolprofil (dvs. at man øverst i jordbunden under hedevegetationen finder et tørve- eller

mor-agtigt organisk lag, herunder et lyst, udvasket lag (blegsand) og nederst et mørkt udfældningslag (al)).

De danske heder er skabt ved et sammenspil mellem jordbund, klima og kulturpåvirkning, og deres eksistens er for hovedpartens vedkommende afhængig af en fortsat kulturpåvirkning. Mange af hedens plantearter er pioner-arter<sup>1</sup>, der har været begunstiget af de indgreb, der fulgte af tidligere tiders hedebrug, f.eks. afbrænding, afskrælning og græsning. Uden disse forstyrrelser vil der ofte komme en dominans af græsser (særligt Bølget Bunke); en proces, der i dag forstærkes af den øgede atmosfæriske tilførsel af kvælstof.

Heden har haft sin største udbredelse i slutningen af 1700-tallet, hvor den anslås at have dækket 900.000 ha – i dag er hedearealet reduceret til blot 82.000 ha. Tilbagegangen skyldes hovedsagelig en meget omfattende opdyrkning og tilplantning, som for alvor tog fart i midten af 1800-tallet. I dag er tilgroning den største fare for heden.

Hedearealer på 2.500 m<sup>2</sup> og derover er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

### ***Skydebane (SKB)***

Midt på området ligger skydebanen, som udgør 0,7 ha, hvilket svarer til 8% af det samlede skydeterræn.

### ***Vej (VEJ)***

Langs områdets nordvestlige afgrænsning er der en forbindelsesvej, som udgør 0,2 ha, svarende til 2% af det samlede terræn.

## **4.5 Plejetilstand**

Beskrivelsen af terrænets plejetilstand afspejler indtrykkene under Skov- og Naturstyrelsens registreringer fra 2004.

Størstedelen af arealet udgøres af nåleskov, der har været uden forstlig drift igennem en længere årrække. Der er en del dødt ved i skovbunden. Træerne har ikke dannet tæt kronedække og er af meget varierende højde. Der er en del åbne partier og der ses en mængde selvsået opvækst af forskellige løvtræer. Flere steder står træer og buske dog efterhånden så tæt, at det er besværligt at trænge igennem. Plejetilstanden er god ud fra en biologisk betragtning.

Fælles for de åbne hedearealer er, at de er i en dårlig plejetilstand. De er under kraftig tilgroning, og arealerne er præget af den manglende kontinuerlige kulturpåvirkning, der er nødvendig for at fastholde hedens specielle vegetation.

Langs skydebanen breder Italiensk Gyvel sig, og busken er i de senere år blevet betragtet som en plage. Forsvaret har svært ved at begrænse buskens udbredelse og ønsker ikke, at området bevokses med spredte gyvelkrat.

---

<sup>1</sup> Pionér-arter. De arter, der invaderer et areal hurtigt. Trives på åbne flader, vokser hurtigt i starten, spredes hurtigt med frø, men lever relativt kort tid.



Skydebanens installationer er i god vedligeholdelsesstand, men de omkringliggende installationer på hundetræningsbanen ser umiddelbart ud til at være i dårlig stand (jvf. figur 5, foto fra hundetræningsbanen). Hjemmeværnet har dog oplyst, at installationerne er i en tilfredsstillende stand – formålet taget i betragtning - og at det kun er en fordel, at brædder mm. ligger løst, så de kan opstilles på forskellig måde.



Figur 5: Billeder af installationerne på hundetræningsbanen omkring Vorgod Skydebane. Personerne på tredje billede er deltagerne på bidragsyderbesigtigelsen. Foto: Peter Larsen

#### 4.6 Flora

Skov- og Naturstyrelsen registrerede floraen på Vorgod Skydebane den 16. juni 2004.

##### *Flora i skov*

Ved hjemmeværnets overtagelse af arealet i 1987 blev det aftalt, at sælger måtte plukke bær og samle brænde til eget forbrug. Krattet bærer derfor fortsat præg af ekstensiv plukhugstdrift. Der er tætte og mere åbne partier i nåltræsbevoksninger, der er af forskellige aldre - alle er plantede.

Den nordlige halvdel af krattet – dvs. på nordsiden af skydebanen – består af et bælte af mere højstammet, tæt nåleskov. Syd herfor er en bræmme af lav *Contortafyr* og *Bjergfyr* på kuperet, sandet terræn med indslag af *Rødgran*. Det er en midaldrende, dvs. 30-50årig skov med en del dødt ved i bunden.

Krattet har tydeligvis ikke været drevet eller tyndet forstligt, siden det blev plantet. I 2004 ses massiv, selvsået opvækst af løvtræer som *Alm. Røn*, *Alm. Kaprifolie* og *Alm. Hæg* med spredte *Stilkeg*, *Tørst*, *Birk*, *Seljerøn* og *Glansbladet Hæg*. Der kan dog også være tale om at nogle af de ældre løvtræer oprindeligt er plantet. Mange af løvtræerne er blevet ret gamle og krogede, blandt andet eksemplarer af *Seljerøn*. De giver nåleskoven en større variation og et større naturindhold. Enkelte tynde, skyggepåvirkede *Enebærbuske* i skoven viser, at det oprindeligt er hede.

Skovbundens flora viser tydeligt, at det er gammel hedebund. Den er forholdsvis lysåben de fleste steder, og her ses bunddække af *Tyttebær*, *Lyngsnerre*, *Bølget Bunke*, *Hedelyng*, *Majblomst*, *Mos sp.*, *Alm. Mangeløv*, *Blåtop*, *Alm. Kællingetand*, *Mangeblomstret Lupin*, *Rødkløver*, *Smalbladet Vikke*, *Rød Svingel*, *Harekløver*, *Håret Høgeurt*, *Skovstjerne*, *Mosebølle*, *Revling*, *Krybende Pil*, *Hindbær* og *Engelsød*.

Nord for skydebanen findes endvidere en enkelt *Kristtorn* på over 3 m højde.

Syd for skydebanen ses mere lysåben *Bjergfyr*- og *Contortafyr*bevoksning. Her er der et stinet med lyngvegetation i skovbunden. Der ses et tydeligt al-lag i jordbunden på steder, hvor der har været gravet.

##### *Flora på hede*

I østenden af terrænet er der et åbent parti med hede og hedemose.

Ud mod heden i østenden bliver skoven mere og mere fugtig, og med tuer af *Blåtop* i bunden. Hedearealet består af halvt *Hedelyng*, halvt *Blåtop*. Der er større, fugtige partier med planter som *Klokkelyng*, *Blåtop* og *Tormentil-Potentil*. På de tørre partier ses *Hedelyng*, *Lyngsnerre*, *Revling*, *Alm. Røllike*, *Alm. Borst*, *Mangeblomstret Frytle*, *Tyttebær* og *Ene*.

##### *Flora på skydebanen og voldene*

På selve skydebanen er grusbanen mange steder præget af opvækst af den indslæbte plante *Italiensk Gyvel*.





Figur 6: Stor flad enebusk på det åbne hedeparti i den østlige del af Vorgod Skydebane.  
Foto: Erling Krabbe

Der er tørre partier langs vejene og på sidevoldene på skydebanen. Endevolden består af jord bragt ind udefra, og har derfor et mere unaturligt præg på stedet.

På de tørre partier på sidevoldene og langs veje vokser tørbundsplanter som *Blåmunke*, *Gul Kløver*, *Harekløver*, *Hvid Okseøje*, *Alm. Borst*, *Græsbladet Fladstjerne*, *Lancetbladet Vejbred*, *Fløjlsgræs*, *Vild Kørvel*, *Alm. Syre*, *Sandstar*, *Storblomstret Hønsetarm* og *Gråbynke*.

#### 4.7 Fauna

##### *Pattedyr*

På terrænet blev der fundet 3 rævegrave: På heden, på hundetræningsbanen i sydvest samt i skoven i den nordlige del. Det tyder således på, at *Ræv* yngler eller forekommer fast på terrænet. Samme dag blev konstateret fod af *Rådyr* på skydebanen. Distriktet har derudover oplyst, at der jævnligt ses *hare* på skydebanen. Der er ikke modtaget oplysninger i øvrigt om pattedyrfaunaen på terrænet.

##### *Fugle*

Vorgod Skydeterræn rummer en ret talrig ynglefuglefauna af forskellige typiske og almindelige skovfugle. På markregistreringen blev der registreret *Musvåge* (1 fugl – rast eller muligvis ynglefugl), *Ringdue* (mange reder fundet), *Hvid Vipstjert* (1 set på skydebanen), *Munk* (1 par), *Løvsanger* (8 par), *Gransanger* (1 par), *Gærdesmutte* (1 par), *Krage* (1 fugl, måske ynglefugl), *Bogfinke* (4 par), *Sortmejse* 4 (par), *Bogfinke* (4 par) og *Gulspurv* (1 par).

Navnlig den store bestand af *Løvsanger* er imponerende. Den er knyttet til lav, lysåben skov. *Sortmejse* er en typisk nåleskovsfugl.

### ***Krybdyr og padder***

Terrænet er meget gunstigt for navnlig krybdyr, med sin hedeskovbund og de mange varme-oaser i skovlysningerne. På markregistreringen blev der set både *Hugorm* (en brun, stor hun) og *Stålorm* i tilknytning til stierne i skoven syd for skydebanen.

### ***Insekter***

I de mange skovlysninger på terrænet ses myretuer fra *Rød Skovmyre*. Af dagsommerfugle blev der kun konstateret *Admiral*. Den sås på heden i østenden.

Som noget særligt blev der set eksemplarer af den prægtige guldsmed *Blåvinget Pragtvandnymfe*. Det er et af de smukkeste insekter, man kan møde i den danske natur, og det er en oplevelse at se den grønblå, metalskinnende guldsmed i flugt ved åens bred. Arten er gået meget tilbage de sidste årtier, men især i Jylland kan den stadig findes ved vandløb med rent og iltrigt vand. Det er formentligt nærheden til den rentvandede Vorgod Å, som er forklaringen på dens opdukken på Vorgod Skydeterræn. Her sås den flyve langs veje i skoven og sidde på skovstien. *Blåvinget Pragtvandnymfe* er opført på den danske Rødliste-1997 som en ”opmærksomhedskrævende art”, og også i flere andre europæiske lande regnes den for truet eller sårbar.

Områdets insektfauna bør undersøges nærmere.

## **4.8 Sammenfatning af naturværdierne på Vorgod Skydebane**

Vorgod Skydebane har trods sin begrænsede størrelse et spændende naturindhold. Det tidligere hedeareal nær den naturskønne Vorgod Å er blevet tilplantet med nåletræer, og der er anlagt en skydebane med volde, men terrænet har stadig bevaret et lysåbent præg med hedevegetation i skovbunden. Her vokser typiske hedeplanter som *Hedelyng*, *Revling*, *Klokkelyng*, *Tyttebær*, *Mosebølle* og *Enebær*. I østenden er der et åbent hedestykke med fugtig bund.

Der er et rigt fugleliv af typiske skovfugle i bevoksningerne, blandt andet en stor bestand af sangfugle som *Løvsanger*, *Gransanger* og *Munk*. I lysninger lever både *Hugorm* og *Stålorm*, og her findes også *Ræv* og *Råvildt*.

Der ses mange myretuer af *Rød Skovmyre* i nåleskoven. Og som noget specielt på grund af nærheden til den rentvandede Vorgod Å kan en af Danmarks smukkeste insekter ses flyve på Vorgod Skydebane – den sjældne guldsmed *Blåvinget Pragtvandnymfe*.

## 5 Nuværende anvendelse af Vorgod Skydebane

Vorgod Skydebane er organisatorisk underlagt Hjemmeværnskommandoen og administreres af Hærhjemmeværnsdistrikt Herning.

### 5.1 Skydebanens militære anvendelse

Skydebanen anvendes til skydning med følgende våben- og ammunitionstyper:

- Gevær M95, M96 og M75
- Let maskingevær
- Pistol
- Indstiksvåben
- Ammunition: 5,56 mm, 7,62 mm og 9 mm

Området omkring skydebanen anvendes til hundetræning.



*Vorgod Skydebane fra vestlig standplads mod endevolden i øst.  
Foto: Peter Larsen april 2005*

### 5.2 Faciliteter og brug

Ved indgangen til skydebaneanlægget findes et skur med halvtag, hvor der er indlagt 220V. Ud over dette skur findes der gamle hundtræningsfaciliteter, se evt. figur 5.

### 5.3 Civile brugere

Området blev i 1987 overtaget med en klausul om, at sælger havde ret til at:

- Færdes på arealet i perioden, hvor hjemmeværnets aktiviteter tillader det
- Samle brænde til eget brug
- Plukke bær samt
- Klippe pyntegrønt til eget forbrug.

Retten var uoverdragelig, men har ikke været anvendt væsentligt i den senere årrække.

Lokale Jagt- og skytteforeninger kan låne banen til skydning.



## **6 Hjemmeværnets nuværende drift og pleje af terrænet**

### **6.1 Generelt**

Skydebanen forvaltes og administreres af Hærhjemmeværnsdistrikt Herning.

### **6.2 Terrænvedligeholdelse**

Der er afsat 1 kasernearbejder til at vedligeholde Hærhjemmeværnsdistrikt Hernings skydebaner med hovedvægt lagt på selve skydebanen.

### **6.3 Jagt og Vildtpleje**

Den lokale jagtforening går området igennem én gang om året i forbindelse med rævejagt. Der foregår ikke vildtpleje på området.

## **7 Hidtidige regler for offentlighedens adgang**

Offentligheden har ikke tidligere haft sin frie adgang til terrænet. Hærhjemmeværnsdistrikt Herning har dog en positiv indstilling overfor rekreativ anvendelse, og skydebanen har således været tilgængelig for offentligheden til rekreative formål efter særlig aftale med distriktet.



## 8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

### 8.1 Generel lovpraksis for hjemmeværnets arealer

De gældende regler for benyttelsen af offentligt ejede arealer er som hovedregel ligeledes gældende for benyttelsen af hjemmeværnets arealer. Der gælder dog tillige for anvendelsen af hjemmeværnets arealer, at det skal være muligt for hjemmeværnet at gennemføre den nødvendige uddannelse af danske soldater. I det omfang hjemmeværnets benyttelse af arealerne til uddannelses- og øvelsesvirksomhed kan gennemføres, og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod, skal offentlighedens adgangsmuligheder til hjemmeværnets arealer søges tilgodeset under hensyntagen til den nødvendige beskyttelse af naturen.

Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbeskyttelseshensynene på terrænet forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (Hjemmeværnet og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Vorgod Skydebane. Udover de nævnte, findes der et antal love og bekendtgørelser, som regulerer forhold i det åbne land, men de herunder anførte må betragtes som de absolut vigtigste i relation til drifts- og plejeplanen.

### 8.2 Planloven

*Planloven* (LBK nr. 883 af 18/08 2004) har til formål at sikre en overordnet planlægning og hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte amtskommuner og kommuner. Loven skal samtidig sikre, at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser og medvirke til at værne om landets natur og miljø.

Hvor den overordnede landsplanlægning varetages af *landsplandirektiver*, udstikkes retningslinier for den enkelte amtskommune og Hovedstadsområdet i *Regionplaner*. Regionplanerne må ikke stride imod landsplanmæssige interesser (landsplandirektiver). De omfatter en periode på 12 år (men revideres hvert 4. år). Regionplanerne udpeger bl.a. områder med særlig naturbeskyttelsesinteresse, beliggenhed af skovrejsningsområder, kvaliteten af vandløb og søer samt områder med drikkevandsinteresse. Det er den enkelte amtskommune (i Hovedstadsområdet HUR), der er planlægningsmyndighed for regionplanerne.

For den enkelte kommune skal der foreligge en *kommuneplan*. Kommuneplanen fastlægger en hovedstruktur for hele kommunen og angiver de overordnede mål for udvikling og arealanvendelse i kommunen. Kommuneplanen må ikke stride imod regionplanen.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere udarbejde *lokalplaner*. Hvor kommuneplanerne gælder for hele kommunen, gælder lokalplanerne for et enkelt område og fastlægger mere detaljeret, hvordan området skal se ud. Ifølge Planlovens § 13, stk. 2 skal der altid udarbejdes lokalplaner, før der gennemføres større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivning af bebyggelse. Afgørelsen af, om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. Opførelse af stationære kulisser, anlæg på et

militært terræn i landzone er et eksempel på et anlæg, som normalt vil kræve udarbejdelse af en lokalplan.

Kommunen er planlægningsmyndighed for såvel kommuneplaner som lokalplaner.

### ***Landzonetilladelse***

I Planlovens kap. 7 opdeles landet i byzoner, sommerhusområder og landzoner og begrænsninger for anvendelse i de enkelte zoneområder defineres. Skydebanen er beliggende i landzone. I henhold til Planlovens § 35 må der ikke foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer i landzone uden tilladelse fra landzonemyndigheden (i dette tilfælde Videbæk Kommune). Afgørelsen af, om zonetilladelse er påkrævet, træffes af kommunen. På hjemmeværnets arealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve zonetilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

## **8.3 Status i Ringkjøbing Amts Regionplan 2001**

Amtet henstiller til, at der på statsejede arealer udføres naturpleje til sikring af heder og andre lysåbne naturtyper samt værdifulde landskabsbilleder.

### ***Drikkevandsinteresser***

Vorgod Skydebane ligger i et område, der er registreret som område med drikkevandsinteresser. Formålet med registreringen er at udpege den generelle indsats for at beskytte drikkevandsressourcen mod forurening. Konkret bruges udpegningen til at prioritere oprydning af forurenede jord samt til at udpege de områder der skal detailkortlægges (og zoner) i relation til den fremtidige grundvandsbeskyttelse.

## **8.4 Kommuneplanlægning**

Kommuneplanen for Videbæk Kommune indeholder ingen udpegninger udover en figur med støjkonsekvenszonen omkring skydebanen. Som beskrevet i afsnit 1.1 ligger støjproblematikken i relation til naboer uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet støj reguleres i henhold til Miljøbeskyttelsesloven.

## **8.5 Naturbeskyttelsesloven**

*Naturbeskyttelsesloven* (LBK nr. 884 af 18/08 2004) skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer, samt offentlighedens adgang.

**Beskyttede naturtyper m.v.**

Naturbeskyttelseslovens (NBL) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af naturtyper. Det drejer sig om:

- ♦ Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev (NBL § 3)
- ♦ Sten og jorddiger (NBL § 4)
- ♦ Klitfredede arealer (NBL §§ 8-11)

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner der gælder for de beskyttede naturtyper, der forefindes på skydebanen. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens "Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper" fra 1993.

**Moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev**

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m<sup>2</sup> i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at pleje af arealerne i form af slåning, græsning eller lignende ikke strider mod denne bestemmelse.

Med ændringen af loven i 2004 slås det fast, at den beskyttede naturtype "overdrev" fremover defineres som såkaldte "biologiske overdrev", dvs. at det er områdets botaniske kvalitet, der er afgørende for, om området kategoriseres som overdrev, og ikke dets kulturhistorie, dvs. tidligere driftshistorie.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m<sup>2</sup>, er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m<sup>2</sup> eller derover.

**Bygge- og beskyttelseslinier**

Udover ovennævnte naturtype-beskyttelse fastsætter Naturbeskyttelsesloven beskyttelseslinier for en række markante landskabslementer:

- ♦ Strande (NBL § 15)
- ♦ Søer og åer (NBL § 16)
- ♦ Skove (NBL § 17)
- ♦ Fortidsminder (NBL § 18)
- ♦ Kirker (NBL § 19)

Beskyttelseslinierne administreres af amtet. Nedenstående er beskrevet de beskyttelseslinier, som findes på skydebanen.

**Skovbeskyttelseslinien**

Indenfor en afstand af 300 m fra skove er der normalt forbud mod at placere bebyggelse. Denne bestemmelse gælder dog ikke for nye anlæg til egentlige forsvarsformål, der placeres indenfor de naturlige rammer af bestående forsvarsanlæg. Den østlige del af Vorgod Skydebane ligger inden for skovbyggelinie, som omgiver fredskoven nordøst for skydebanen.

### ***Særlige retningslinier for administration af Naturbeskyttelsesloven på hjemmeværnets arealer***

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 set i forhold til hjemmeværnets anvendelse af skydebanen og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 3.

#### **8.6 Offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer**

I forbindelse med spørgsmålet om offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer skal der henvises til **lov nr. 336 af 6/6-1991** ”om forbud mod ophold på og færdsel gennem hjemmeværnets skydeområder og andre militære områder”, hvorved Forsvarsministeren kan fastsætte forbud mod færdsel. Til loven findes bekendtgørelse nr. 64 af 30. januar 2002: ”Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem hjemmeværnets skydeområder og andre militære områder”

Fra bekendtgørelsens § 1, stk. 2 fremgår det bl.a., at offentlighedens adgang: ”...dog tilgodeses, når hensynet til sikkerhed samt uddannelses- og øvelsesvirksomhed tillader dette. Bestemmelser om offentlighedens adgang til det enkelte øvelsesområde skal fremgå af drifts- og plejeplanen, ordensreglementet samt af afspærringsforanstaltningerne, herunder tilkendegivelser ved forbudstavler.”

#### **8.7 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder**

Det forudsættes, at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand (Naturbeskyttelsesloven § 52). Det bemærkes, at amtskommunerne i forbindelse med udøvelse af tilsynet i medfør af Naturbeskyttelsesloven § 73 kan gøre statslige arealforvaltende myndigheder opmærksom på eventuel manglende pleje.

Plejepligten indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette opnås ved fra tid til anden at fjerne f.eks. selvsåede træer fra hede- eller engarealer.

Plejepligten omfatter bestemmelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger i lovens § 3- 4 og om fortidsminder i § 12-13. Plejepligten gælder dog ikke for vandløb og søer.

#### **8.8 Museumsloven**

Arkæologiske anlæg (i loven benævnt ”jordfaste fortidsminder”), herunder grave, gravpladser, bopladser, ruiner m.v., som ikke er fredet efter Naturbeskyttelsesloven, er beskyttet af Museumslovens § 26. Loven omfatter også eventuelle fortidsminder, der endnu ikke er registreret, men som f.eks. kommer til syne ved jordarbejder. Loven administreres af Kulturarvstyrelsen.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, eller en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk naturgenstand, som er beskyttet efter Museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til Kulturarvstyrelsen. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse.

Varetagelse af de arkæologiske interesser sker i et samarbejde mellem Hærhjemmeværnsdistriktet og Kulturarvstyrelsen.

Det skal nævnes, at bestemmelsen omkring nærmere undersøgelser af usædvanlige naturhistoriske naturgenstande forventes anvendt yderst sjældent.

## FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

### 9 Hjemmeværnets fremtidige behov og ønsker

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drift- og plejeplan har Hærhjemmeværnsdistrikt Herning analyseret de fremtidige ønsker for anvendelsen af Vorgod Skydebane og omkringliggende terræn.

Hjemmeværnet forventer ikke at have behov eller ønsker til terrænændring eller øvrig ændring af skydebanens omkringliggende krat- og hedeområder.

På sigt kan der opstå behov for bedre støjdæmpning, men det har ikke været muligt at beskrive dette nærmere inden afslutningen af denne planproces.

## 10 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Ved en skrivelse af 3. marts 2005 orienterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere, bestående af Ringkjøbing Amt, Videbæk Kommune, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening samt Danmarks Jægerforbund om, at en drifts- og plejeplanlægning for Vorgod Skydebane var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen. Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at

*”Drifts- og plejeplanlægningen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænet og dermed sikre en tilfredsstillende opfyldelse af hjemmeværnets behov for uddannelse og træning af enheder, samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.*

*Drifts- og plejeplanlægningen vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebehov samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.*

Bidrag

*Et vigtigt formål med planlægningen er at tilvejebringe al relevant information om terrænet og sikre, at de til området knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale, som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”*

Endvidere hed det, at

*“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag, der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen.*

*Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at hjemmeværnet som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”*

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til en drifts- og plejeplan. Dette planforslag ville efterfølgende blive tilsendt bidragyderne til kommentering. Styrelsen bad om, at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 9. maj 2005.

Skov- og Naturstyrelsen har modtaget bidrag fra Friluftsrådet og amtsrepræsentanten for de Frie Børnehaver (under Friluftsrådet). Det skal bemærkes, at Friluftsrådet er fællesrepræsentation for friluftslivet i Danmark, og som sådan sørger for at varetage såvel de tilsluttede organisationers som den almene befolknings behov for og interesser i et aktivt friluftsliv.

Bidragene er generelt set indføjjet ordret.

### **10.1 Bidrag fra Friluftsrådet**

Overordnet ønsker Friluftsrådet at udtrykke stor tilfredshed med udarbejdelsen af drifts- og plejeplaner for de militære arealer, hvor der indarbejdes, i hvilket omfang offentligheden skal have adgang til arealerne.

Drifts- og plejeplanernes varighed taget i betragtning, mener Friluftsrådet, at det er meget vigtigt at få afklaret denne adgang, så der kan sikres en fornuftig balance mellem de militære aktiviteter og offentlighedens adgang til disse arealer. Samtidig kan en større åbenhed være med til at skabe lokal forankring og forståelse.

#### ***Offentlig adgang generelt***

Generelt ønsker Friluftsrådet, at reglerne for offentlig adgang til de militære arealer udenfor øvelsestid, bør tilpasses efter Naturbeskyttelseslovens forskrifter på lige linje med reglerne for statsskovene.

#### ***Specifikke ønsker til offentlig adgang***

Friluftsrådet var under rundvisningen repræsenteret ved amtsbestyrelsesmedlem for Ringkjøbing Amt, Ingrid Mikkelsen. Ingrid Mikkelsen har på vegne af amtsbestyrelsen fremsendt hørings svar med ønske om, at der etableres et stisystem i området. Friluftsrådet er fra den lokale jagtforening blevet gjort opmærksom på, at vildtet veksler meget ind over området fra de omkringliggende skovområder. Stisystemet bør efter Friluftsrådets mening dog kunne etableres på en sådan måde, at der tages de nødvendige hensyn til vildtet i området. Friluftsrådet bakker derfor op omkring forslaget.

### **10.2 Bidrag fra Frie Børnehaver**

Amtsrepræsentanten for Frie Børnehaver har efter rundvisningen været i kontakt med den lokale børnehave, der derefter har besøgt området. De syntes, området var dejligt, men desværre ligger det ikke i gåafstand fra institutionen.

Børnehaven er derfor som sådan ikke interesseret i området, da de har lignende steder nær Vorgod, men de ville selvfølgelig blive interesseret, hvis der bliver etableret toiletforhold i forbindelse med skydebanen.



## 11 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

### 11.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand

Det er Skov- og Naturstyrelsens ønske at bevare Vorgod Skydebane som et værdifuldt landskab, hvor flora og fauna sikres bedst mulige forhold under respekt for hjemmevernets aktiviteter.

Plejetiltag skal udføres uden brug af gødning og sprøjtemidler, og de lovgivningsmæssige forpligtelser, som beskrevet i kapitel 8, skal efterleves.

Skov- og Naturstyrelsen skal foreslå følgende konkrete tiltag:

### 11.2 Kratarealer

Den overvejende del af terrænet består hovedsageligt af nåletræskrat, der i hovedtræk er biologisk set ret uinteressante. En kvalitet er dog, at krattene mange steder er ret lave og lysåbne, så der er opstået et bunddække af græsser og urter af hedekarakter. Hist og her blander selvsåede, hjemmehørende løvtræarter sig i billedet, og for at øge naturindholdet, foreslår Skov- og Naturstyrelsen derfor, at man fjerner en del af nåletræerne og dermed giver plads og luft til de løvtræer, der findes på arealet i forvejen. På den måde kan man, ved at understøtte den proces der allerede har været i gang fra naturens hånd på arealet i årtier, konvertere arealerne til løvtræblandinger af karakteristiske, hjemmehørende træer og buske, som f.eks. *Stilkeg*, *Birk*, *Alm. Røn*, *Tørst*, *Alm. Kaprifolie* og spredte *Enebærbuske*. Ved i højere grad at satse på hjemmehørende, lokale plantearter øges biodiversiteten på arealet, da disse træer og buske i højere grad end nyindførte arter som rødgran, kan opfylde mange forskellige dyre- og plantearters særlige tilpasningskrav. Dette skyldes, at flere organismer har tilpasset sig eller lært at udnytte disse træer og buske til føde, skjul og redebyggeri, netop fordi de gennem årtusinder har fungeret sammen i Danmark.

En lang række hulrugende fuglearter, flagermus, insekter og svampe er tilknyttet svækkede, døende og dødt ved. Der bør derfor fortsat være en høj andel af døde og døende træer på arealet – evt. understøttet ved at en del af det materiale, der fremkommer ved lysstillingen, blot efterlades på området. Materialet kan med fordel skæres ud i mindre stykker, så det opnår jordkontakt. Spredte bunker med grenmateriale kan udlægges i kanten af lysninger. Sådanne dynger er yndede ynglepladser for blandt andet snoge og firben.

### 11.3 Forbedringer i plejen af nuværende og tidligere hedearealer

Foruden de tre åbne hedearealer er der spredt over terrænet rester af den oprindelige hedevegetation i skovbunden. Med passende rydninger og lysstillinger (jvf. ovenstående afsnit om rydning af kratarealer) er det spredt over hele terrænet derfor muligt at skabe en fin kombination af åbne hedearealer med *Tyttebær*, *Revling*, *Mosebølle* og *Hedelyng* sammen med spredte træer og buske.

De områder, der ryddes, bør som udgangspunkt være i forbindelse med allerede åbne bevoksninger. Således bør det særligt dreje sig om stiområderne på sydsiden af skydebanen,

men også om strækningen nærmest banen på nordsiden. Rydningerne tilpasses eventuelle øvelsesmæssige behov.

Af særlig interesse er at pleje og genoprette det åbne hedeareal med fugtig bund i østenden af terrænet. Dette område er ved at gro til i bjergfyrbuske. Buskene bør ryddes snarest muligt, dog således at de spredte enebærbuske bevares.

Det bør endvidere undersøges, om der er drænrør i jorden, som eventuelt kan lukkes og dermed hæve vandstanden på arealet.

Såvel på de eksisterende åbne hedearealer, som på de arealer, der fremkommer efter rydning, er det vigtigt at undgå, at hedelyngen fortrænges af græsser. Skov- og Naturstyrelsen skal derfor foreslå, at arealerne plejes med slåning 2-3 gang i planperioden. Ved slåning fornyes heden vegetativt (ved skud), og slår man med 6-10 års mellemrum bliver resultatet en ensartet hede med frisk ung hedelyng. Ved større mellemrum mellem slåningerne kan man opnå et mere artsrigt plantesamfund, men da målet her primært må være at fremme hedelyngen, foreslås den hyppigere slåning. Slåning foretages ikke tidligere end 15. juli af hensyn til udvikling af insektpopper. Af hensyn til lyngens regenereringsevne er det vigtigt at undgå udtørring i forbindelse med slåningen. Ved slåning bør det afslåede materiale opsamles for at skabe lys til nyspiring af lyng og for at fjerne næringsmateriale fra arealet.

#### 11.4 Bekæmpelse af Glansbladet Hæg og Italiensk Gyvel

De spredte forekomster af Glansbladet Hæg (*Prunus serotina*) på terrænet bør fjernes i forbindelse med nedskæring af nåletræer. Glansbladet Hæg kommer oprindeligt fra Nordamerika og spreder sig kraftigt på let jord i det vestlige Danmark. Planten spredes både med frø og med rodskud. Blade, kviste, bark og frø er giftige, da de indeholder en cyanidforbindelse og husdyr, der spiser af planten, kan forgiftes.

Udbredelsen af Italiensk Gyvel bør begrænses mest muligt gennem vedholdende fjernelse over hele terrænet.

#### 11.5 Offentlighedens adgang

Skov- og Naturstyrelsen foreslår, at offentligheden gives adgang til terrænet til fods, til hest og på cykel, når der ikke foregår skyde- og øvelsesaktiviteter på terrænet. Ved indgangen til terrænet fra Karlsmosevej placeres et *ordensreglement*, der orienterer om retningslinierne for offentlighedens adgang. Skov- og Naturstyrelsen foreslår nedenstående ordlyd:

##### VELKOMMEN TIL VORGOD SKYDEBANE

Hærhjemmeværnsdistrikt Herning byder velkommen til Vorgod Skydebane. Terrænet er åbent for publikum, når der ikke foregår skyde- og øvelsesaktiviteter. Når der foregår aktiviteter, som ikke er forenelige med publikums færdsel, vil dette fremgå af skiltning ved indfaldsvejen fra Karlsmosevej.

Ved offentlig færdsel gælder generelt:

- *Færdsel må foregå til fods over hele terrænet. Opmærksomheden henledes på, at der forekommer dybe huller og skydebaneanlæg i terrænet. Færdsel er på eget ansvar.*

- *Færdsel på cykel er tilladt på vejen.*
- *Færdsel til hest er tilladt langs vejen.*
- *Hunde må gerne medtages, men skal føres i snor – husk hundepose!*
- *Opsamling eller berøring af ammunition og ammunitiondele er farligt og forbudt.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv.*

Yderligere information samt tilladelser til særlige arrangementer rettes til  
Hærhjemmeværnsdistrikt Herning  
Toftevænget 19  
7430 Ikast

Tlf.: 97152044

### **11.5 Pesticider og gødskning**

Ifølge Hjemmeværnskommandoens retningslinier gives der kun dispensation til brug af pesticider på hjemmeværnets arealer, hvis det er sikkerhedsmæssigt påkrævet og kun såfremt alternative renholdelsesmetoder ikke er anvendelige. Der vurderes ikke at være forhold, som giver anledning til dispensation til anvendelse af pesticider på Vorgod Skydebane.

Der bør ikke anvendes gødning eller anden form for jordforbedrende midler (f.eks. kalk eller slam).

## AFVEJNING

### 12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Som sidste led i planprocessen har hjemmeværnet og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab drøftet og foretaget en afvejning af de ønsker og forslag til den fremtidig benyttelse og beskyttelse, som er beskrevet i de tre foregående kapitler. Formålet er at sikre balancen mellem hjemmeværnets behov for uddannelse, hensynet til naturpleje og –beskyttelse samt de rekreative interesser.

#### 12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra bidragydere

##### *Friluftsrådets forslag og ønsker*

Friluftsrådets generelle ønske om at offentlighedens adgang til terrænet tilpasses naturbeskyttelseslovens regler for statsskovene kan imødekommes.

Friluftsrådets forslag om at etablere et stiforløb i området kan endvidere imødekommes. Hjemmeværnet har påpeget, at stien bør føres udenom hundetræningsområdet for ikke at genere hundenes spor-træningsarbejde.

##### *De Frie Børnehavers forslag og ønsker*

Børnehaven har fremført, at de er interesserede i området, hvis der kan etableres toiletforhold i forbindelse med skydebanen. Hjemmeværnet kan desværre ikke imødekomme ønsket af ressourcemæssige årsager, men byder børnehaven velkommen, hvis de på trods heraf skulle finde vej til området.

#### 12.2 Skov- og Naturstyrelsens forslag til forbedringer af naturværdierne

##### *Forbedringer i plejen af kratarealer*

Der er enighed om Skov- og Naturstyrelsens forslag om at øge naturindholdet på terrænet ved at fjerne en del af nåletræsarterne for dermed at give plads til hjemmehørende løvtræarter.

##### *Forbedringer i plejen af nuværende og tidligere hedearealer*

Hjemmeværnet er enig i Skov- og Naturstyrelsens forslag om at styrke den oprindelige hedevegetation igennem rydninger, lysstillinger og efterfølgende slåning.

##### *Offentlighedens adgang*

Der er generel enighed om Skov- og Naturstyrelsens udkast til ordensreglement. Man har dog tidligere haft problemer med, at færdsel på skydevoldene har resulteret i erosion og ødelæggelse af anlæggene, hvorfor hjemmeværnet ønsker, at det af ordensreglementet fremgår, at færdsel på voldene ikke er tilladt.

Ligeledes ønsker hjemmeværnet, at det af hensyn til publikums sikkerhed fremgår af ordensreglementet, at færdsel på hundebanens faciliteter ikke er tilladt. Faciliteterne er ikke konstrueret med henblik på at bære mennesker, hvorfor færdsel vil kunne resultere i sammenstyrtning.

## PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes forslagene i kap. 9, 10 og 11 samt den i kap. 12 gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis. I kapitel 13.7 er der opstillet en handlingsplan.

Planforskrifterne er endvidere illustreret på drifts- og plejekortet, indsat som kortbilag 2.

## 13 Retningslinier for fremtidig anvendelse af Vorgod Skydebane

Retningslinierne skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet indeholder et skydebaneanlæg og derfor fortsat skal kunne opfylde hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den forsvarsmæssige benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige, biologiske og kulturhistoriske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke forstyrrer hjemmeværnets brug samt er foreneligt med hensynet til de natur- og kulturmæssige værdier.

### 13.1 Retningslinier for pleje af kratarealer

I løbet af planperioden lysnes en del af det eksisterende nåletræskrat kraftigt for at give plads og lys til de løvtræer, der allerede findes sporadisk på arealet. Nedskæringen kan evt. ske efter at de træer, der er attraktive for brændesankere, er fjernet – evt. i samme arbejdsgang som rydning af hedearealerne, jvf. nedenstående punkt. Nedskæringen kan udføres af en såkaldt ”fælde/udkører”, som f.eks. Hedeselskabet anvender. Det er en udkørselsmaskine, der på kranen har monteret en sav. Maskinen kan således i én arbejdsoperation fælde træerne og køre dem ud. Træerne læsses efterfølgende af i store bunker, der efter tørring flises.

Det vurderes, at der er områder, der ikke kan nås af maskinen, og da nedskæringen samtidig skal tage udgangspunkt i de eksisterende løvtræer, vil rydningen efterlade et uensartet – og mere naturligt – billede end en traditionel tynding.

På drifts- og plejekortet er skitseret de områder, der skal lysnes. Som det ses af kortet, lysnes den vestlige del af skydebanen ikke. Det vurderes, at området er for vanskeligt fremkomme-ligt, og det efterlades i stedet som vildtflomme for strejfende dyr.

### 13.2 Retningslinier for pleje af nuværende og tidligere hedearealer

For at sikre resterne af den oprindelige hedevegetation og skabe en fin kombination af åbne hede- og kratarealer, etableres der en række lysninger i forbindelse med allerede åbne bevoksninger. Rydningerne etableres særligt omkring stiområderne på sydsiden af skydebanen, på strækningen nærmest banen på nordsiden og ikke mindst på det åbne hedeareal i østenden, der er under tilgroning med bjergfyr. Alle forekommende enebærbuske og de to holme af Mose-bølle (se billedet næste side) efterlades.





*De to holme af Mose-bølle bør bevares ved slåning. Planten, der kan forveksles med Blåbær, er løvfældende, og har flotte røde og gule høstfarver. Bærrene er lyseblå og er overtrukket med et tyndt vokslag. De er lidt større end blåbær og har farveløs saft.*

Det nedskårne materiale flises og køres bort.

For at sikre at de hedearealer, der fremkommer efter rydningerne, ikke fortrænges af græsser, er det vigtigt, at arealerne efterfølgende plejes med slåning 2 gange i planperioden. Følgende retningslinier følges ved slåning:

- Hedearealerne slås i 2007 og 2014.
- Det afklippede materiale fjernes fra arealet for at sikre lys til nyspiring af lyngen.
- Af hensyn til lyngens regenereringsevne er det vigtigt at undgå udtørring i forbindelse med slåningen. Arealerne slås derfor i en våd periode i perioden oktober-marts.

### 13.3 Retningslinier for offentlighedens adgang til Vorgod Skydebane

I medfør af Forsvarsministeriets ”Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem forsvarets skydeområder og andre militære områder”- vil der fremover generelt være adgang for offentligheden på Vorgod Skydebane, når der ikke er skyde- og øvelsesaktiviteter på terrænet. Oplysninger om, hvornår terrænet er lukket på grund af skyde- og øvelsesaktiviteter, vil fremgå af en informationspost, der opstilles ved indfaldsvejen til terrænet.

Reglerne for offentlighedens adgang til skydebanen fremgår af bilag 4: ”Ordensreglement for offentlighedens adgang til Vorgod Skydebane”.

### 13.4 Etablering af stisystem

Der etableres en sti, der af hensyn til hundenes sporarbejde, føres nord om skydebanen. Stien er tegnet ind på drifts- og plejekortet og etableres ved nedskæring af træer og buske. Stien markeres i terrænet med maling på træerne.

### 13.5 Bekæmpelse af Glansbladet Hæg og Italiensk Gyvel

Forekomster af Glansbladet Hæg bør bekæmpes ved nedskæring for at forhindre yderligere spredning. Glansbladet Hæg kan kendes fra Alm. Hæg ved de blanke, smalle, skinnede blade, der er mørkegrønne på oversiden og lysegrønne på undersiden. Ved blomstring er blomsterklaserne oprette og udstående, jvf. billede.

Spredt over terrænet findes mindre grupper af Italiensk Gyvel. For at forhindre at den aggressive plante spreder sig yderligere, nedskæres planten med buskrydder som førstegangsindgreb. Planten tåler ikke gentagen slåning, og slås derfor årligt, til den forsvinder.



*Glansbladet Hæg (Prunus serotina) har oprette, udstående blomsterklaser og blanke blade.*

*Foto: Naturgrafik.dk*

### 13.6 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning

Fra 1. januar 2003 er sprøjtning med kemiske bekæmpelsesmidler ikke tilladt på forsvarrets arealer. Der kan dog, jvf. forsvarrets interne retningslinier, indhentes dispensation til at punktsprøjte med Glyphosat (Round-Up) i forbindelse med Kæmpe-Bjørneklo.

Brug af gødning og andre jordforbedrende midler (f.eks. kalk eller slam) er ikke tilladt.

### 13.7 Handlingsplan

Arbejdsopgave	2006 - 2010	2011 - 2015	2016 – 2020
Opsætning af ordensreglement	X		
Etablering af offentlig sti	X		
Evt. brændesankning af nåletræer	X		
Fjernelse af nåletræer	X		
Rydning af træer aht. lyngarealer	X		
Slåning af lyngarealer	X	X	
Nedskæring af gyvel (efterfølgende årlig slåning)	X		

### 13.8 Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag

Flytning af eksisterende, permanente anlæg samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelser fra myndighederne. Afgørelsen af, hvorvidt der kræves zonetilladelse træffes af kommunen. Tilsvarende er det kommunalbestyrelsen, der ud fra en samlet vurdering træffer afgørelse om, hvorvidt der foreligger lokalplanligt.



Der henvises i øvrigt til kap. 8 ”Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger”

### **13.9 Planændringer**

Nye, faste stillinger/anlæg, der ikke er medtaget i drifts- og plejeplanen, kræver planændring. Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke er beskrevet og afvejet i nærværende plan, kræver planændring. Se afsnit 2.3.

Anlæg m.v., der etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

#### ***Midlertidige anlæg***

Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de overordnede retningslinier for det pågældende område.

Såfremt placeringen af midlertidige anlæg kræver et større gravearbejde, udjævning eller anden teknisk ændring af terrænet, henvises til kap. 8.

## ØKONOMI

### 14 Økonomiske konsekvensberegninger

En forudsætning for, at handlingsplanen gennemføres, er dels at der opstilles et budget over de økonomiske konsekvenser, dels at den årlige tildeling af ressourcer er i overensstemmelse med budgettet.

I det følgende er de økonomiske konsekvenser af planens implementering vurderet på baggrund af det bedst mulige skøn på planlægningstidspunktet.

Konsekvensberegningerne omfatter udelukkende de af planens aktiviteter, der *ligger ud over* den nuværende løbende drift af skydebanen. Udgifter i forbindelse med vedligeholdelse af skydebaneanlæg, vejen og almindelig græsslåning er således ikke medtaget. Slåning af gyvel kan ske i forbindelse med den almindelige græsslåning, hvorfor der ikke er beregnet udgifter til dette tiltag, ligesom brændesankning forventes at være udgiftsneutral.

#### 14.1 Budgetoverslag over udgifter til gennemførelse af drifts- og plejeplanen.

UDREGNINGSGRUNDLAG	
Timelønning, specialarbejder	180 kr./time
Motorsav eller buskrydder	25 kr./time
Fælde/udkører	900 kr./time
Flishugger	1.700 kr/time
Traktor med slåmaskine (slagleklipper)	540 kr./time
Skiltestander til kort	3.500 kr./stk

KALKULE OVER DRIFTS- OG PLEJETILTAG			
Rydning af nåletræer, fælde/bunkelægger	21	timer á 900 kr./time	18.900 kr.
Flisning af nåletræer, flishugger	7	timer á 1.700 kr./time	11.900 kr.
Nedskæring af træer ved etablering af sti, specialarbejder + motorsav	15	timer á (180 + 25) kr./time	3.075 kr.
Slåning af lyngarealer, traktor med slåmaskine	7	timer á 540 kr./time	3.780 kr.
Nedskæring af gyvel, specialarbejder med buskrydder	7	timer á (180 + 25) kr./time	1.025 kr.

**14.2 Forslag til et periodeopdelt budget til gennemførelse af drifts- og plejeplanen****Sammenfatning af drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser**

<b>Arbejdsopgave</b>	<b>2006 - 2010</b>	<b>2011 - 2015</b>	<b>2016 - 2020</b>	<b>Total</b>
Opsætning af ordensreglement	3.500			3.500
Etablering af offentlig sti	3.075			3.075
Fjernelse af nåletræer	18.900			18.900
Rydning af træer aht. lyngarealer	11.900			11.900
Slåning af lyngarealer	3.780	3.780		7.560
Nedskæring af gyvel	1.025			
<b>Total</b>	<b>42.180</b>	<b>3.780</b>		<b>45.960</b>

## **BILAG**

### **15           Oversigt over bilag**

**Bilag 1: Grundkort over Vorgod Skydebane (i kortlomme bagest).**

**Bilag 2: Drifts- og plejekort over Vorgod Skydebane (i kortlomme bagest).**

**Bilag 3: Retningslinier for hjemmeværnets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.**

**Bilag 4: Ordensreglement.**

## Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens § 3

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er Naturbeskyttelseslovens § 3 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden, derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens § 3.

### **Militære aktiviteter**

I tilfælde, hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn), vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af, om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens § 3, bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozning, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bælte køretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bælte spor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bælte køretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtype-definition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

### **Ikke militære aktiviteter**

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a., at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

### **Tvilstilfælde**

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

### **Forvaltningsplaner**

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens § 3.



## Ordensreglement for Vorgod Skydebane

Hærhjemmeværnsdistrikt Herning byder velkommen til Vorgod Skydebane. Terrænet er åbent for publikum, når der ikke foregår skyde- og øvelsesaktiviteter. Når der foregår øvelser, som ikke er forenelige med publikums færdsel, vil dette fremgå af skiltning ved indfaldsvejen fra Karlsmosevej.

Ved offentlig færdsel gælder generelt:

- *Færdsel må foregå til fods over hele terrænet – dog ikke på voldene omkring skydebanen og på hundebanens faciliteter.*
- *På kortet er der angivet forslag til en vandrerute. Ruten er afmærket i terrænet.*
- *Færdsel på cykel er tilladt på vejen.*
- *Færdsel til hest er tilladt langs vejen.*
- *Hunde må gerne medtages, men skal føres i snor – husk hundepose!*
- *Berøring af ammunition og ammunitionsdele er farligt og forbudt.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv.*

Yderligere information samt tilladelser til særlige arrangementer rettes til

Hærhjemmeværnsdistrikt Herning  
Toftevænget 19  
7430 Ikast

Tlf.: 97152044